

strokovnjaki kot nasvetovalci itak strokovno dokaj izobraženega kmetovalca v vseh vprašanih kmetijskih podjetništvih (obratovanja) kakor tudi za ostalo udejstvovanje kmetovalcev in njihovih družin. Te nasvetovalnice omogočajo uspešno sodelovanje tudi s številnimi zastopniki prakse, predvsem pa s predstavniki kmetijskih strokovnih ustanov in prosvetnih organizacij, ki štejejo okoli 651.344 članov. Izkušnje iz kmetijskega gospodarstva nasvetovalništva učijo, kakor pravi dr. Reich, da kmetijske šole ne smejo biti samo učilnice za mladino, nego da morajo istočasno biti središča in žarišča organizacijskega in prosvetnega dela ter uvajanja požahnjavanja pridelkov med narodom. Od predavanja so v ČSR krenili k kratkodobnim specialnim kurzom, k sistematičnemu študiju in k analizi naravnih produkcijskih in vnovčevalnih odnošajev danih okolišev. Na ta način kmetijsko gospodarstvo nasvetovalništvo lepo pripravljajo prav ugodno podlago za uspešno uresničenje (celodržavnega) načrtnega gospodarstva. ČSR kmetijsko ministrstvo je tudi že objavilo nekaj važnih podatkov o delu tega nasvetovalništva ter potom tega dobljenih organizacijskih in delovnih izkušnjah, ki imajo dokumentarno vrednost. V naši državi o takem smotnem, specialnem gospodarskem nasvetovalništvu ni duha ne sluha, čeprav ga je naš kmetovalec silno potreben. Gospodarska stran kmetovanja je pri nas zanemarjena.

Iz drugih virov vemo, da se v ČSR najmanj že skozi četrt stoletja sistematično vrši znanstveno raziskavanje dela in uspeha kmetijskega gospodarstva, katera raziskavanja so temelj vsemu nadaljnjemu delu za pospe-

vanje kmetijstva in agrarni politiki države sploh. Tudi tega pri nas že celo ni. Knjižvodstvo je v našem kmetijstvu neznana stvar in se nič ne stori, da bi se ga uvajalo tudi v kmetijski obrat. Nauk o obratstvu je našemu kmetovalcu docela tuj. Pred in med vojno je pri tedanji Kmetijski družbi kranjski obstojal zavod za raziskavanje kmetijskega gospodarstva in menda tudi za nasvetovanje kmetovalcev. Zakaj ga ni več, nam ni znano.

Ker takih stvari nimamo, pa zato sedaj hodijo delegati na konference gospodarskega sveta MA iz agrarne Jugoslavije v Prago — saj kar se kmetijstva tiče — praznih rok, kot slepci. To se bo gospodarsko maščevalo.

Dr. Reich navaja dalje, da je češkoslovaški radio svojo informacijsko službo popolnoma prilagodil potrebam časa in tudi služi nasvetovanju kmetijstva. Vsako zadnjo soboto v mesecu pa daje takozvani »raziskovalni razgled«, vsako prvo sredo v mesecu pa »pregled kmetijske literature« sozlasno s sindikatom kmetijskih pisateljev in novinarjev skupno s knjižnico in čitalnico češke kmetijske akademije. Temu programu se pridružuje še kmetijskošolski radio.

Trenutno ČSR kmetijsko ministrstvo pripravlja anketo za še intenzivnejšo poglobitev vsega tega dela.

Tako v industrijalni ČSR, kako pa v agrarni Jugoslaviji!

Ali bo pri nas še dolgo trajala zanikernost, ki narodu vsako leto prizadene ogromno gospodarsko škodo. Mi pravimo, da ne bo in tudi druge slišimo, ki pravijo, da mora biti takih zanikernosti, brezbriznosti, brezglavosti in temu podobnih stvari — konec.

Približevanje pridelovalcev in porabnikov

V letošnji prvi številki »Pohoda« je izšel članek pod gornjim naslovom, h kateremu bi pa rad dodal nekaj pomislekov, kateri naj služijo za razmišljanje o celotni zadevi, kakor tudi za razjasnitev pojmov.

Predvsem bi omenil, da združništvo nikakor ni ona resna organizacija, katera bi rešila pridelovalca in porabnika »križec«. — Že iz samega članka odseva velik idealizem, ko omenja pisec, da bi porabnik z ustanovitvijo zadruga kupoval kg prvovrstne govedine po Din 5.—, pridelovalec bi bil pa tudi zadovoljen.

Naj analiziram celotno postopanje: kg žive teže prvovrstne govede živine stane danes od Din 3.— do 3.50.—. Radi tega se to meso ne more sekati ceneje od Din 6.—, posebno še, če prevzame pridelovalec kožo. Če pa pristojimo še vse druge neizbežne stroške, kot klavne pristojbine, ogled, vodstvo blagajne, plačo mesarskemu pomočniku, katera mora biti, če hočemo, da bo pošteno delal, vsaj Din 2.000.— mesečno, itd., pa nas stane kar naenkrat kg takega mesa Din 7.— do 8.—.

Zavarujem se že vnaprej, da bi namerala zagovarjati mesarje, kateri po mnenju večine silno odirajo producenta in konsumenta. Pač pa jim moramo priznati, da so močna veja našega obrtništva, katera prispeva potom konsumenta v državno blagajno težke stotisočake, ko vemo, da plačuje vsak obrtnik-mesar 3% poslovno-prometni davek nabavne cene klavne živali, razen obilnega obrtnega davka, kateri pa tudi ni najnižji. — Ker so zadruga proste davščine, odpade sam po sebi z ustanovitvijo istih ta dohodek državi blagajni in naravno je, da bi oblast ta svoj minus morala prenesti na druge davščine, katere bi pa v prvi vrsti zadele le pridelovalca in porabnika. Tako bi povišali mogoče poštno in železniške tarife in razne monopolizirane predmete. Efekt bi bil pač ta, da bi imelo od takih zadržev zaposlenje in dohodkov le nekaj ljudi,

pri porabniku nikake bistvene materialne razlike, pač pa nekaj več brezposelnih mesarskih pomočnikov. — Vsekakor pa ne trdim, da so današnje prodajne cene mesu popolnoma v skladu z nakupnimi cenami živine — tu pa imamo vendar državno oblast in zakone, kateri točno govore o dovoljenem zasluzku in ščititju porabnika. Da bi pa želeli, da bi bil tako številčen stan, kot je mesarski na stara leta ves obubošan in izročen občinskimi sirotišnicam, pa menda tudi ni v interesu skupnosti in jim moramo priznati — hočeš, nočeš, kot vsakemu obrtniku — pravico do zakonitega zaslužka.

Radi tega ustanavljanje takih zadruga nikakor ne bi bil zdrav pojav, čeprav bi konzum mesa v začetku zelo narastel vzlic ne mnogo nižji ceni. — Neplačevanje in oprasčanje davščin smatram za nemoralno in splošno škodljivo in le zadrugam, katere zbirajo in stavljajo potem v promet pridelke svojih članov, naj bi se dovoljevalo tako olajšavo. Tako n. pr.: mlekarjskim zadrugam, živinorejskim, vinskim — katere potem oddajajo blago direktno trgovcem, ali mesarjem in gostilničarjem brez posredovanja mešetarjev in prekupčevanja. Nikakor pa ne zadrugam, katere bi šle preko tega, ker je ravno v gospodarskem interesu naroda, kakor tudi države, da zadruga, katere ne nudijo niti članom, niti državi ničesar ali pa le bore malo, ne eksistirajo pod firmo združništva in zato tudi ne uživajo davčnih olajšav.

Naravno je, da je osnivanje takih zadruga kot jo omenja pisec, jako prikupno; opozarjam pa le, da je treba popreje temeljito premisli in preračunati, da se je ne ustvari v idealni zablodi, potem pa, ko je že prepozno, prositi državo za dotacije, ker je jasno, da moramo na ta način izprazniti državno kaso do zadnje pare. Zavedati se moramo, da smo kollesje mogočnega stroja, kjer mora vsako najmanjša kolo vršiti le svojo in točno funkcijo.

Afera Staviski

Komaj se je dobro poleg odmev Kreuterjevega finančnega poloma, oziroma njegovih sleparij v velikem stilu, s katerimi so bile oškodovane široke plasti mednarodnih vlagateljcev, že je ves svet razburila vest o Staviski-evi aferi.

Popolnoma umljivo je, da je ta afera izvala javen škandal in ogorčenje v poštenih francoskih krogih, ker je bilo baje s Staviskijem v poslovnih (?) odnošajih precej uglednih ličnosti javnega in političnega življenja. Logično je, da bi se ne bil pustolovec Staviski dokopal do svojega položaja brez dobrohotne in zainteresirane zaščite gotovih ljudi, ki so si tako polnili žepe na škodo skromnih varčevalcev, ki so sedaj ob svoje, s trdom in prikrajšanjem svojih vsakdanjih potreb, vložene vsote.

Aretirali so župana mesta Bayonne, ki je bil obenem predsednik mestne hranilnice, ki so jo stevarek finančne transakcije najbolj oškodovale. Aretiranih je mnogo urednikov pomembnih francoskih dnevnikov, ki so podkupljeni s tiskom, podpirali Staviskega in mu tako delali reklamo, ki jo je potreboval, da si je priboril »tako potreben javen ugled«; v zaporu je tudi precej odvetnikov in parlamentarcev, ki so vživali zaupanje in naklonjenost gospoda Staviskega. Prisiljen je bil podati ostavko na svoje mesto tudi g. Dalimier, minister za kolonije, čigar soudeležba pri denarnih manipulacijah Staviskega je očitna.

A ta škandal ni zanimiv samo radi tega, ker so vanj vpletene razne vplivne osebnosti, ki jim je bila poverjena naloga zastopati

in ščititi ljudske interese, temveč tudi, ker je bil A. Staviski eksponent madžarskih iredentističnih težnj.

Staviski je nakupoval od ogrskih grofov in veleposestnikov bone od terjatev iz mednarodnega fonda v Haagu vsled izvedbe agrarne reforme v nasledstvenih državah Male antante. Kot protislužbo tej kupčiji naj bi bila intenzivna revizijska kampanja v francoskih parlamentarnih in časopijskih krogih! To kampanjo je bilo tudi opaziti, posebno za časa podpisa pakta štirih. Danes pa so se nade ogrskih grofov, vsled smrti Staviskega in razkritja zarote, razblinili v nič, vsaj kolikor se tiče francoske javne podpore.

Korupcija je danes rak-rana političnega življenja in laži-demokracije; niti Francija, dežela svobode, ni izvezta. Vedno in povsod naletimo na gospode, ki jim je blagor naroda vedno na ustih, dokler potrebujejo njegove pomoči, da dosepejo do svojih stolčkov, a ko sede ob koritu, pozabijo na vse vzhvišene obljube in krasno izdeane programe ter si polnijo žepe z zlatom. A kako izrebiti korupcijo, kako rešiti se te kuge, ki zastruplja vse ozračje okrog nas? Da bi temu pripomogla, je francoska vlada med drugimi ukrepi uvedla tudi strogo cenzuro tiska.

To pa je dvorezen nož in kdor se ga poslužuje, je lahko v resnici kirurg, ki naj reši človeško življenje, je pa tudi mnogokrat navaden mesar, ki kolje nedolžna teleta!

Korupcije se bomo otresli le tako, da začnemo vendar enkrat z energičnimi ukrepi brezobzirno udrihati na levo in desno brez pomislekov in sentimentalnosti. Gospoda, ki

je vzrasla in ki kraljuje v tem pogubnem miljeju, mora v zasluženi ali prisilni pokoj; njena mesta pa naj zasedejo novi ljudje, poštenih in nesebičnih nazorov, ki jih bo v resnici samo ljudstvo delegiralo iz svoje sredine v to svrhu. Ko bo res narod sam odločal o svoji usodi, ko bo lahko brez odloka kaznoval oziroma poklical svoje predstavnike, ki bi se nalezili korupcijske bolezni v kakršnihkoli izpostavljenih in odgovornih mest in jih

nadomestil s ljudmi, ki jim gre popolno in neomajno zaupanje.

To je lek, ki nas bo ozdravil bolezni, za katero trpimo, pravzaprav trpijo gotovi ljudje in ne samo v Franciji. A zdravnik, ki naj ga uporabljajo, mora biti vester strokovnjak, ki ne bo odnehal, če bo koga s tem preveč zabolelo. Stroga kontrola vsega javnega življenja od navzdol navzgor — to je lek, ki nas bo ozdravil.

Zahtevamo nove ljudi!

Slovinci smo podedovali po naših bivših gospodarjih ljubezen do ustvarjanja društev, ki naj potem izdajajo lepe programe in resolucije. Saj imamo cel kup takih organizacij, ki hočejo biti celo politične, pa žive samo od dela na papirju in organiziranja »domoljubnih« sestankov, kjer se premlevajo stare fraze in ob obtem navdušenju v novi izdaji izdajajo stare resolucije pod novim imenom in v novem založništvu.

Kdor pa morda slučajno vtakne svoj nos po nesreči tudi tja, kjer se z vso vnemo kuje »boljša bodočnost«, bo slišal še nekaj, kar je zelo značilno za razpoloženje našega ljudstva in duševnost njegovih voditeljev. Povsod se povdarja, da je danes potrebna radikalnost, saj se govori v splošnem, da bo zmagal v današnji politični bitki tisti, ki bo radikalnejši. Ni treba, da bi kazal to svojo lastnost v resnem delu, povdarjal jo v doslednosti, s katero bi izvajal svoja načela. Zadoštuje samo eden demagoško kričoč primer, morda do skrajnosti neresen, pa je ta radikalnost in sposobnost že dokazana. Ljudstvo je danes tako, da nima časa čakati na vidne rezultate, ampak verjame in naseda besedam. Danes blagruje tega, ker je rekel to in to, jutri pa drevi za drugim, ki je povedal isto kot prvi, in prvega zaničuje, tretji dan pa gre za tretjim, ki je morda govoril isto kot prva dva, samo da je bil malo bolj teatraličen, zato pa v jedru slabši. Nastopil je čas programov in demagoško lepih besed. Zaničevanje je, kdor napoveduje v bodočnosti težave, borbo, in ne prorokuje takojšnjega »vnebohoda«. Verjamejo pa sistemu, ki morda pobira zrna tuje modrosti, jih olupša in potem seveda napoveduje »nebeško življenje« (pod spretno maskiranim pogojem, da pride od oblasti, do korita).

Pri tem pa se ljudje ne zavedajo, da običajno tisti, ki vse obljubujejo, ničesar ne dajo.

Človeku, ki ljubi resnico, ki je značajan, se upira obljubljanju in napovedovanju nečesa, kar ve da ne bo mogel ali smel izvršiti. Pretirane obljube dajejo vedno samo »političnik«, ljudje ki gledajo na javno delovanje skozi perspektivo preteklosti, ne vidijo pa javnega delovanja takega kakršnega zahteva sedanjost in bodočnost.

Tu se vidi vsa revščina današnjih ljudi, ki jim puhle fraze čisto brez najmanjše realne sposobnosti užigajo srca. Seveda nastopa potem neizbežno razočaranje, nade so strte in z njimi vred je v tistem človeku ubit človek.

Naša duhovna slika

V novoletni številki je prinesel »Slovenski Narod« zanimive podatke z neke pošte na Dolenjskem, ki kažejo, kaj naše ljudstvo po deželi čita. Naj navedemo te podatke v celoti:

Knjige, revije in časopisi, ki so letos nudili duševno hrano prebivalstvu te občine (ca. 2000 duš), nudijo zelo pestro sliko kulturnega nivoja vasi. Vštevisi založbe knjig, ki so posebno v zadnjih letih zelo narasle, prihaja v ta kraj z dnevniki, tedniki in mesečniki 73 vrst časopisov. Od teh je: 5 dnevnikov, 16 tednikov, 41 mesečnikov in 11 knjižnih izdaj slovenskih založb. V statistiki so navedeni samo slovenski in srbohrvatski časopisi. Poleg jugoslovenskih časopisov prihaja tudi okoli 10 inozemskih (poljskih, nemških). Tako prečita vsa občina 12 izvodov »Jutra«, 34 izvodov »Slovenskega Naroda«, 18 »Slovenca«; od tednikov ima »Domovina« 32 naročnikov; »Kmetijski list« 21, »Kmetovalec« 33, »Pohod« 8, »Bogoljub« in »Domoljub« po 80; mesečniki: »Ljubljanski Zvon« 4, »Sodobnost« 2, »Svoboda« 1, »Dom in svet« 2, »Mladika« 3, »Žena in dom« 11, »Ženski svet« 15, »Popotnik« 7, »Naš rod« 35; založbe in družbe: Vodnikova 33, Mohorjeva 106, Modra ptica 4, Umetniška propaganda 3, Slovenska Matica 5, Hram 2, Prijatelj 2. Zelo mnogo prihaja kulturno malopremembnih verskih in klerikalnih listov (Zamorček 50, Glasnik Presv. srca Jezusovega 70, Odmev iz Afrike 50 itd.), ki imajo zaslabo v Marijinih družbah in se kolportirajo večinoma v hribih.

Številno so zastopani tudi razni strokovni listi, ki za splošno duhovno sliko niso tako važni.

Oglejmo si te številke nekoliko natančneje. Vsakega nacionalista morda zanimati, koliko prihaja med naš narod nacionalnega, koliko protinacionalnega časopisa. Ako bi v tem oziru občine med seboj primerjali, bi ne bilo posebno velike razlike, tako da bi številke te občine skoraj sorazmerno lahko vzeli za vso Slovenijo. Vemo, da so tu in tam kraji, kjer ima nacionalno časopisje več naročnikov, a gotovo so tudi, ki izkazujejo še slabšo sliko. Vsakega bo gotovo presenetilo visoko število takih listov kot sta »Domoljub« in »Bogoljub«. Pri merilu za naše kulturno stanje na deželi je to število gotovo važno. Ob enem z njima govori zelo jasno število takih listov kot so »Zamorček«, »Odmevi iz Afrike« itd. Pri tem številu se je treba malo zamisliti, da spoznamo, kaj je po veliki večini še vedno hrana našega preprostega ljud-

Tu nastaja potreba ostrega preokreta. Zapustiti moramo staro in med poštenim svetom preživelo prakso demagogije. Na nas vseh leži dolžnost, da to tudi uresničimo. Morda bomo potem »premaloc« radikalni, ker ne bomo hoteli lagati in ne bomo laži dopuščali, morda »premaloc« borbeni, ker ne bomo iz »muhe« napravili »slona«, da ga potem z vsem potrebnim junaštvom ubijemo ob ploskanju množice.

Toda vseeno smatramo, da je to potrebno. Kajti kdor pogleda stvar nekoliko natančneje, kdor vsaj približno pozna prave razmere, bo rad priznal, da so vsi danes obstoječi programi raznih grupacij v bistvu enaki. Različne, zelo različne pa so osebe, ki te programe zastopajo. Zato je tudi popolnoma razumljivo, da danes ni potrebno toliko iskati novih programov, kot pa novih ljudi.

Poštenjak bo v slučaju da pride do položaja, in to ima pravico zahtevati vsak sposoben in delaven človek, to ni nič nečastnega ali koristnega, izpolnil vse to kar bo žutil, da je potrebno, ne oziraje se ali mu to dikтира pisan papir, ker mu bo to velevala njegova vest.

Zato tudi uvidevamo, da ni potreba novih ljudi v tem smislu kot se to danes običajno razume, novih po njihovih programih, nazivih in morda osebah. Današnji čas zahteva novih ljudi po mišljenju, novih po čuvstvanju in metodah dela. Z eno besedo: javnih delavcev sedanjosti in bodočnosti, ne pa preteklosti.

Edino, ako bo dal narod zaupanje takim ljudem, bo res rešil sebe in svojo bodočnost. Teh ljudi pa ne bo spoznaval po programih, ne po besedah, ampak po mislih, izraženih v resnem delu, ki morda ne bodo tako teatralične in demagoške, kot si želi današnja množica.

Zavedati se moramo, da je opasnejši tisti, ki vse obljubuje, a ničesar ne zahteva, od tistega, ki nekaj daje, a obenem nekaj zahteva, čeprav na prvi pogled ne izgleda, da bi bila ta misel resnična.

Hočemo novih ljudi, kajti sili smo novih programov.

Pri tem svojem hotenju pa bomo v prvi vrsti pazili na ljudi, pretehtali bomo človeka, ki v njih prebiva. To je edina realna pot k boljšemu in lepšemu. Brez tega ne bodo rodile sadu še tako lepe fraze in načela.

»B. s.«

Občni zbor Narodno-obrambne tiskovne zadruge reg. zadr. z o. z. v Ljubljani se vrši v petek, dne 16. februarja 1934 ob 18. uri v restavraciji »Zvezda«. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva in odobritev obračuna. 3. Proračun za poslovno leto 1934. 4. Dopolnilne volitve načelstva in nadzornega odbora. 5. Slučajnosti. (Določitev pristopnine). — V smislu § 33. združnih pravil se obvešča vse člane zadruge, da bo občni zbor sklepal pri vsakem številu navzočih združnikov. — Majcen s. r., načelnik.

Za nas je jugoslovanstvo gotova stvar; gre nam samo za socialno pravično ter ekonomsko dobro ureditev države

PONAŠI ZEMLJI

Liubliana KAKO DOLGO SE?

V Ljubljani, kulturnem in gospodarskem središču Slovencev, so še vedno ljudje, ki so jim Srbi tuji, kakor so jim tuji Italijani, Nemci ali Francozi. To ponavljajo dosledno že petnajst let in ga ni človeka, ki bi končno vendar preprečil tako oskrumbo spomina neštevilnih padlih herojev naše svobode. Ljubljanski »Slovenec« ima med drugimi tudi stalno rubriko: »Kulturni obzornik« in v tej manjši: »Tuj glasovi o nas.« V tej rubriki vedno poročajo o glasovih tujih časopisov in revij, o naših krajih in naših ljudeh, Poroča o besedah rimskih, berlinskih, pariških, dunajskih in drugih časopisov, a v isti vrsti z vsemi so vedno tudi srbski časopisi. Nedavno tega je objavil zopet pod rubriko »Tuj glasovi o nas« poročilo, da je ugledni beograjski književni časopis »Srpski književni glasnik« objavil v originalu Zupančičevo pesem: »Jaz ališim, vidim, čutim, vem«, a takoj nato, da je tudi noveletna »Prager Presse« poročala o nekaterih odlomkih z »Doma in svetu«. Pod isto rubriko najdete večkrat poročila o mnenjih »Osservatore Romano« in bogve katerih res tujih časopisov še.

S tem, da je srbski časopis objavil v originalu Zupančičevo pesem, je ponovno dokumentiral naše bratstvo in našo enakost, a ljubljanski »Slovenec« to že dosledno 15 let zavrača in meče v isti koš Italijane, Nemce in brate Srbe. Izgovora in opravičila tu ni, ker bi uredništvo takega dnevnika po 15 letih vendar lahko že prišlo do spoznanja, kdo nam je in kdo nam ni tujec. Časopis vzga'a ljudi. Tisočji ga čitajo. In tisočji se zastrupljajo že petnajst let s takimi poročili.

Planina pri Rakeku

Neprijetno presenečeni smo se spogledali na rojstni dan Nj. Vel. kraljice Marije, ko nismo slišali v tujakajni farni cerkvi državne himne »Bože pravde«. Po informaciji pri organistu, zakaj se ni pela državna himna pri daritvi sv. maše, sem dobil odgovor: »Ker sem pozabil note doma. Nacionalisti pa smo mnenja, da je krivda drugod. Omeniti hočemo samo to, da bomo v bodoče preskrbeli, da se bo pela ob takih svečanostih državna himna tudi v cerkvi. Vse tiste pa, kateri so imeli razobešene nekake krpe, ne pa zastave, opozarjamo, da jim bomo onemogočili razobešati zastave, kakršne so razobešili na rojstni dan Nj. Vel. kraljice Marije. Na župnišču samem pa hočemo ob takih prilikah videti plapolati državno trobojnico!

Bled

Ze poleti smo imeli priliko čitati v »Pohodu« o »mednarodnosti« Bleda. Zadnjič pa sem na kolodvoru opazil veliko tablo z narčim naših Alp, na katere še danes lahko čitaš imena kakor: Eh. Johann H., M. Theresia H. itd. Moje skromno mnenje je, da bi se to do danes pač že lahko popopravilo. Če pa gospodje, ki te table upravljajo, nimajo sredstev za prebarvanje teh imen, bi morda priredili nabiralno akcijo. Najbrže bi se že našli ljudje, ki bi žrtvovali kak dinarček v ta namen. Čudim se tudi, da se v teh petnajstih letih, odkar so se ta imena izpremenila, ni nihče od gospodov S. P. D., ki vedno tako poudarjajo svojo nacionalnost, spotaknil nad tako oznako društvene lastnine.

Upamo, da se bo ta nedostatek takoj popravil.

Loke pri Zagorju

Stanovaleci in hišni posestniki ob potoku Medija so se pritožili na občinsko upravo v

Zagorju in na sresko načelstvo Litija proti rudniškemu vodstvu »Semnik«, ker je slednji zaradi pranja premoaga onesnažil vodo, da je bila popolnoma neuporabna. Pojavilo se se celo govoriče, da je tej pritožbi kriv dotični, ki je pobiral podpise za pritožbo in da bo zaradi teh podpisov stanovalec rudnika »Semnik«, ki se je izjavil celo, da naj zahtevajo stanovaleci občine, da jim zgradi vodovod. Prepustimo to izjavo pač strokovnjakom, ki se razumejo, kaj je ceneje v teh kritičnih časih, ki jih preživlja občina Zagorje — ali gradba vodovoda na trdem terenu — ali primitivni bazeni za čiščenje vode v mehkem terenu, katere naj bi zgradil rudnik »Semnik«. Upamo, da bodo nadrejene oblasti ščitile prizadete prebivalce ter uredila tako, da se ne bode delala krivica ne enim, ne drugim.

Rogatec

V nedeljo smo imeli tudi tu pri nas letno glavno skupščino Sokolskega društva v gostilni br. Marince. Opazili smo prav dober obisk zlasti iz vrst telovadkega članstva. Članstvo se je razdelilo v dve skupini ter pomnoženo s člani uprave nastopalo s svojimi predlogi. Zlasti pri volitvah novega načelnika je prišlo do ostre debate. Slednjič je bil izvoljen agilni br. Curin z 23 proti 17 glasov. Bivši načelnik br. Kojc je v znak protesta vrnil društvu legitimacijo in prijavil svoj izstop iz društva. Ne moremo razumeti, kakšen član in Sokol je to, ki radi odvzema načelnikovega mesta izstopi. Sedanja uprava je naslednja: Starešina br. Stefancio Tone, šolski upravitelj; podstarešina br. Ivanc Karel, starešina srez, sodišča, načelnik br. Curin Alfonz, stud. gimn., podnačelnik br. Ahčin Franc, nadzornik proge; načelnica s. Auernik Lea, učiteljica, podnačelnica s. Kitak Hermina, šivilja, prosvetar br. Ustar Franjo, sodnik, tajnica s. Vodušek Anica, učiteljica, blagajnik br. dr. Gorevc Martin, matrikar br. Potočnik Rudolf, višji s. s. v. p. — Udeležence občnega zbora.

St. Jakob v Rožu

HREPENENJE PO MATERI

Agilni Senta Jakobčani na Koroškem so hoteli vprizoriti igro »Hrepenenje po materi«, ki obravnava hrepenenje vojaka na fronti po svoji materi. Tukajšnji nemčurji pa so javili na glavarstvo, češ da je to le krinka za »Hrepenenje po Jugoslaviji«. Kljub ovadbi je glavarstvo igro dovolilo, ker ni denunciacija odgovarjala resnici. Nemškutarji pa so tako dolgo rovarili, da je glavarstvo končno vendar prireditev prepovedalo, boječ se nemirov in to šele tik pred začetkom predstave. Zandariji in v njih družbi poturice so razganjali udeležence in zavračali prihajalce že na cesti. Zandariji so vdrli tudi v društvene prostore in zaplenili v garderobi neko staro puško in par starih sabelj. Treznim Slovincem, ki so skušali podivjano tolpo pomiriti, pa so očitali »Habt's schon wieder serb'sche Propaganda.«

Tako v Sent Jakobu! Kaj pa pri nas na Kočevskem in drugod po Jugoslaviji. Povzdiguemo jih v deveta nebesa in ob volitvah moledujemo za njihovimi krogljicami.

Razno

PROSLAVA 80 LETNICE PROFESORJA ANTONA BEZENŠKA

Dne 15. aprila 1934 poteče 80 let, kar je bil rojen prof. Anton Bezenšek, glasnik zblivanja vseh bratov na slovanskem jugu, mož,

ki je dal Slovincem prve učne knjige o stenografiji, ki je med brati Hrvatji oral ledino na stenografskem polju, oče bolgarske stenografije, narodni buditelj in slovenski pisatelj.

Da se primerno proslavi 80-letnica zaslužnega prosvetnega delavca med južnimi Slovani, je sklenil podpisani odbor, da se bo vršilo prihodnje leto spomladi odkritje spominske plošče na Bezenškovi rojstni hiši v Bukovju pri Celju. Za to slovesno prireditve, ki se je bodo udeležili tudi bratje Bolgari, bo izdal odbor monografijo o prof. Antonu Bezenšku z obširnim življenjepisom in popisom njegovega velikega in plodnosnega delovanja med južnimi Slovani.

Knjiga, ki bo izšla začetkom leta 1934, bo obsegala nad 100 strani velike osmerke in jo bo krasilo nad 20 slik na finem umetniškem papirju. Vnešenih bo v knjigo tudi nekaj posvetil bolgarskih kulturnih delavcev, tiskanih v bolgarskem jeziku. Vsebinsko ne bo zanimala samo stenografija, ampak tudi leposlovje, kulturne zgodovinarje in izobraženstvo sploh. Ker bo knjiga v resnici monumentalno delo, ki bo dostojno predstavljalo veličino našega rojaka, ne le pri nas, ampak tudi izven mej ožje domovine, jo bo skušal podpisani odbor nuditi pod lastno ceno, zato, da se delo čim bolj razširi med ljudstvom.

V ta namen vrši odbor nabiralno akcijo za zbiranje prostovoljnih prispevkov, oziroma zbira naročnike vnaprej, da more vsaj približno določiti naklado. Kdor pošlje vsaj Din 20 — vnaprej, se mu dopolnje knjiga kakor hitro izide, priporočeno na njegov naslov, do čim bo veljala v prodaji najmanj Din 30.— Delo bo jako dobrodošlo šolskim in prosvetnim knjižnicam in sploh vsakemu posamezniku, zato naproša odbor slavnega ravnateljstva in šolska upraviteljstva, č.č. župne urade, načelstva itd., naj naroče gori omenjeno knjigo.

Pojasnila in druga obvestila daje: Dominik Bezenšek, Ljubljana, Zeljarska ulica 6.

Odbor za proslavo
80 letnice prof. Antona Bezenška,
Ljubljana.

Službene vesti

NARODNA ODBRANA NA POHODU

Eno leto vztrajnega dela je za nami. Brez hrupa in vika, smo sejali seme naše ideologije med narod, ki je, razumevač naše odkrite misljenje, pristopal v naše vrste ter sam ustanovljal nove postojanke. Volja in želja za čimprejšnjo združitve vseh organizacij od Triglava do Vardarja v eno celoto v en pokret izražava se v dnevnih dopisih, ki jih dobivamo z dežele od naših organizacij in našega članstva.

Da je naša pot prava, potrjuje dejstvo, da prihajajo vedno novi in novi pozivi za ustanovljanje novih organizacij, naših bodočih postojank. Vse to in pa aktivna delavnost naših že obstoječih organizacij utrjuje naše delo, ki postaja iz dneva v dan vse večje in uspešnejše.

Skupno z našo Omladino zremo mirno v bodočnost in zavedamo se, da bomo delo, ki nas čaka, izvršili tako kot pristojna organizacija, ki je po svoji zgodovini ustvarjala in gradila temelje naše močne in Velike Jugoslavije.

Da ustrezemo želji našega članstva, objavljamo organizacije in poverjenstva NO, ki spadajo v področje ljubljanskega Oblastnega odbora:

Ljubljana — mesto, Ljubljana — Kolo-dvorsko-Bežigranski okraj, Ljubljana — Sv. Jakob-Krakovo-Trnovo, Ljubljana — Sv. Peter-Vodmat-Moste, Ljubljana — Šiška, Ljubljana — Vič, Blanca ob Savi, Borovnica, Brezovica

pri Ljubljani, Brežice, Celje, Črnomelj, Dol pri Ljubljani, Domžale, Gornji grad, Hrastnik, Jesenice — Koroška Bela, Kamnik, Kočevje, Kranj, Krize na Gorenjskem, Krško, Krmelj, Laško, Velike Lašče, Lesce, Litija, Gorenji Logatec, Mengeš, Mirna, Motnik, Naklo pri Kranju, Novo mesto, Planina pri Rakeku, Preserje, Polje-Vevče, Radeče pri Zidanem mostu, Rajhenburg-Senovo, Rakek, Ribnica na Dolenjskem, Sevnica, Sodražica, Stara cerkev pri Kočevju, Stari trg pri Rakeku, Stična na Dolenjskem, Škofja Loka, Šoštanj, Trbovlje, Vrh-nika, Zagorje ob Savi, Zalec.

Ljubljanska streljačka družina priredi v četrtek 25. januarja 1934 ob 8. uri zvečer tekmo za malo kalibrskega streljanja v salonu restavracije pri »Levu«. — Strelja se na do-bitke, v katero svrhu je okrožna uprava do-ložila in dala na razpolago 12 dobitkov. — Tekma se vrši od 7. do 11. ure zvečer. — Vabljeni so vsi člani ljubljanske strelske dru-žine, da se udeleže tekme. — Ljubljanska strelska družina.

Ljubljanska streljačka družina (mestni odbor) obvešča vse članstvo, da se vrši v nedeljo 4. februarja 1934 ob 10. uri dop. v restavraciji glavnega kolodvora, redna letna skupščina s sledečim dnevnim redom: 1. Po-ročilo predsedstva. 2. Poročilo tajnika. 3. Po-ročilo blagajnika. 4. Poročilo gospodarja. 5. Poročilo odsekov. 6. Poročilo preglednikov računov. 7. Volitve nove uprave. 8. Slučaj-nosti. Opozarja se, da je vse predloge za občni zbor vpslati najkasneje do 30. januarja 1934. Na poznejše predloge se ne bo oziralo.

REDNI LETNI OBČNI ZBOR »SAVEZNE STRELJAČKE DRUŽINE V KOČEVJU«

se je vršil v nedeljo na dan 31. decembra 1933 ob 10. uri dopoldne v narodni šoli v Kočevju. Vabljeni so bili vsi člani.

Po poročilih vseh članov odbora so se izvolili trije pregledniki računov, kateri so po pregledu računov dali dosedanjemu odboru razrešilnico s pohvalo za dosedanje delovanje, kar je bilo soglasno sprejeto.

Nato se je izvolil novi odbor, sestojječ iz 10 članov.

Predsednik: ing. Žagar Bogoslav, sreski šum. ref.;

podpredsednik: Urek Jovo, sreski tehnič-ni referent;

tajnik: Kopitar Oskar, sreski kmetijski referent;

blagajnik: Hönigmann Henrik, gostilničar in posestnik;

gospodar: Kuljš Mate, žand. potporuč-nik;

odborniki: ing. Skoupil Karel, šum. ing.; Kosi Bogo, privatni uradnik; Sojer Matej, žand. narednik-vodnik; Mlakar Alojzij, gozdar.

Po živahni debati se je občni zbor zaklju-čil.

SMLEDNIK - TRBOJE

Kakor je še mlada »Streljačka družina« pri nas, vendar kaže vidne in zadovoljive uspehe. Zainteresiranost za to prevažno kor-poracijo je velika in pričakujemo še večjih uspehov, za katere smo dolžni izreči zahvalo vsem javnim delavcem, ki so le količkaj pri-pomogli k ustanovitvi te organizacije. Posebno pa bratu predsedniku Komurka Rudolfu, ki je neumorno na delu za prospah in procvit te družine. Prav srčna zahvala pa gre tudi

tančno analizirati in ga zato razdeliti na dve panogi:

1. Učiteljevo nacionalno delo v šoli, in
2. učiteljevo nacionalno delo izven šole.

Način nacionalnega dela v šoli je seveda povsem drugačen od načina nacionalnega dela med širšimi plastmi našega naroda.

Prva in glavna učiteljeva naloga je nacionalno delo v šoli.

Med najpoglavnejše zahteve, ki jih podčrtava sodobna šola, sodi nacionalna vzgoja, nacionalni pouk. Vse moderne države presnavljajo svoje šolstvo in podčrtavajo v svojih učnih načrtih nacionalno in državljansko vzgojo. In ta zahteva postaja tudi pri nas od dne do dne izrazitejša. Nacionalna vzgoja, ki je predvsem podčrtavala državno in narodno edinstvo, se je uvedla v naše šole že takoj po osvoboditvi in uedinjenju velike večine jugo-slovanskega naroda. Po državljanski vzgoji pa do zadnjega časa sploh ni bilo govora, in šele pred kratkim je prišla ravno od strani učiteljstva dravske banovine pobuda za uvedbo državljanske vzgoje v razne kategorije šol in eventualno prireditve posebnih tečajev za narod.

Seveda je nacionalna vzgoja predvidena že v učnem načrtu samem. Nacionalna skupina predmetov, med katero spadajo narodni jezik, zemljepisje in zgodovina, je kot stvarjena za vzgojo in zato predvideva učni načrt ravno v tej skupini tudi nacionalno vzgojo. Tako pravi 5. točka smotra narodnega jezika, da razvija v učencu zavednost o narodnem jeziku in narodni ponos. V načrtu je nadalje opisan smoter zemljepisja kot spoznavanje domovine in razvijanje ljubezni do nje. Zemljepisni pouk v zvezi z zgodovino in narodnim jezikom razvija čustva za narodno in državno edinstvo. — Nadalje je po učnem načrtu smoter zgodovine seznanjati učence s preteklostjo jugoslovanskega naroda in vzgajanje v nacionalnem duhu.

To je torej predvideno v učnem načrtu za osnovne šole. Toda načrt ima poleg smotra

navedeno tudi snov, ki naj jo učitelj predela v poednem razredu pri posameznih predmetih. Popolnoma ustreči učnemu načrtu je mogoče na dva načina. Učitelj predela predpi-sano snov in skuša doseči čim boljše uspehe na ta način, da učenci snov tudi v resnici obvladajo. Nič drugega nego gola dejstva. — Drugi način je predelati ravno isto snov tudi povsod povdariti namen in stremljenje, trpljenje in borbo za dosego smotra, recimo narodnega osvobojenja in uedinjenja. Pri tem pa seveda povdariti ono veliko poštvalnost naših prednikov, ki naj nam bodo vzor, da bomo tudi mi pripravljivi kaj žrtvovati za domovino. Oba načina torej ustrezata zahtevam učnega načrta, vendar se vsi nacionalni učitelji poslužujejo le drugega načina in tako ob vsaki priliki vzgajajo v otrokih nacionalni čut in narodni ponos.

Seveda se pravi učitelj pri svoji nacionalni vzgoji ne bo omejeval zgolj na predmete iz nacionalne skupine, marveč bo skušal vnesti nacionalno vzgojo prav v vse predmete.

Zgodovina in zemljepis, kakor tudi narodni jezik nam dajejo največ snovi za nacionalno vzgojo, toda tudi te predmete je lahko poučevali le kot predmete brez vzgoj-ne ozadja, ali pa vzame učitelj snov, ki jo mora pri predmetu obravnati kot osnovo, na katero zida pri otroku ono trdno zgradbo nacionalne zavesti, ki naj ji nobeden, še tako močen zunanji vpliv ne omaja. In koliko neprecenljivega materijala nudijo za to vzgojo ravno ti predmeti.

Pri zemljepisju nas vsak posamezni kraj spominja na borbe za naše narodno osvobo-jenje in uedinjenje. In to je važno, da učitelj otrokom pove ter pojasni, koliko neiz-mernih žrtev je bilo treba, da je naš narod dosegel svoje nacionalno državo in kralja, ki je sin našega naroda. In meja naše države! Ali ni ravno tam najlepša, najresničnejša in najpotrebnejša točka, kjer pokaže in pojasni učitelj otroku borbo naroda za svoje pravice, opozori ga tudi na krivice, ki so se narodu

zgodile in tudi naše Jadransko morje, ali ne tudi ravno to obilo dragocenega gradiva in prillik, da učitelj opominja in vzgaja otroka k spoznavanju dolžnosti, ki mu jih nalaga in mu jih bo tudi v bodoče nalagal narod. Ne samo zgolj naštevaje krajev, marveč poznavanje vseh okolnosti, ki morejo vplivati na otrokovo dušo, to je prava pot pri nacionalni vzgoji otroka. Ne morem se pri tem spuščati v didaktične postopek, pač pa naj zadostuje kratka navedba dejstev.

Tudi vsa narodna zgodovina nudi neiz-merne snovi, ki je najlepši povod za nacio-nalno vzgojo. Seveda je treba pri zgodovin-skih dejstvih poiskati predvsem ono, ki nudi učitelju možnost, da pri obravnavi snovi upo-rabi vse okolnosti, ki morejo vplivati na nacionalno zavest otroka, ki mu kažejo svetle vzore oseb in dejanj, katere mora spoštovati in skušati posnemati, da bo tudi sam neka-j doprinesel na oltar domovine.

Narodni jezik je že sam po sebi osnova nacionalne vzgoje, a kot predmet nudi naj-lepšo priliko za to vzgojo. Izbrano čtivo iz čitank, mladinskih listov in dnevnega časo-pisja nudi učitelju neizmerno gradiva, ki je potrebno, da učitelj izoblikuje že v otroku oni najlepši ponos, da je sin velikega in slav-nega naroda in zavest, da pripada zajednici ljudi, ki so se vedno nesebično borili za svoje pravice in obstoj. In svojim čustvom, svojemu ponosu in zavesti daje otrok izraza v spisnih nalogah in vajah, ki so kot nalašč ustvar-jene za nacionalno vzgojo.

A ne samo predmeti iz nacionalne sku-pine, marveč tudi vse druge predmete lahko učitelj več ali manj uporabi kot podlago za nacionalno vzgojo. Tudi petje lepih nacio-nalnih pesmi, ki jih ima naš narod dovolj, risanje predmetov, ki so v zvezi z nacionalno vzgojo in telovadba, ter celo računstvo in poznavanje prirode nudijo tu pa tam učitelju kaj lepo priliko, da usmeri pouk v nacionalno smer. Vse predmete koncentrira okoli nacio-nalne skupine in jih uporablja za nacionalno vzgojo. (Dalje.)

žandarmerijski stanici, posebno pa njenemu poveljniku bratu Čujušu.

V nedjelju dne 7. januara je imela družina zopet propagandno premijsko sobno streljanje u Smledniku, kjer se je zbralo proti pričakovanju ogromno število ljubiteljev streljanja in s tem ljubiteljev naše drage in mile Jugoslavije. Od sto dosegljivih točk je dosegel žand. narednik Mehmedović Pašan iz stanice Smlednik 90 točk in s tem prvenstvo. Zato je dobil lepo darilo v dar. Takih propagandnih streljanj namerava družina vprizoriti še več. Na pustno nedeljo pa namerava napraviti nagradno sobno streljanje za prvenstvo Streljaških družin bližnje okolice, zato rečemo, da se bližnje družine že zdaj takoj priglase k udeležbi, da bomo ta dan čim bolj živahno in uspešno vptrebili za našo sveto dežo. Nikomur ne bo žal, ako pride. Zato jamči odbor. Bolj natančni program bomo poslali vsem priglasenim Streljaškim družinam. Po razglasitvi prvenstva se vrši prva maskeradna veselica tukajšnje Streljaške družine, na katero vabimo vse ljubitelje zabave in smeha. — Dostojne maske dobrodošle.

Z bratskim pozdravom.

Tajnik.

OBČNI ZBOR »SAVEZNE STRELJAČKE DRUŽINE — MEDVODE«

ki se je vršil dne 6. januara 1934 ob 14. uri v prostorih salona brata Leopolda Jesih. Vsi člani so bili vabljeni. Navzočih je bilo 28 članov. Dnevni red je bil sledeći: 1. Pozdrav br. predsednika. 2. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 3. Poročilo br. tajnika. 4. Poročilo br. blagajnika. 5. Poročilo nadzorstvenega odbora. 6. Volitev novega odbora. 7. Slučajnosti.

1. Br. predsednik pozdravi vse navzoče ter pojasni, da je udeležba radi tega tako mala, ker se vršita ta dan dve druge priveditve in ker je veliko število članstva v službi, kar se ni predvidevalo.

2. Br. tajnik pročita zapisnik ustanovnega občnega zbora.

3. Br. tajnik poroča v daljših izvajanjih vse važne stvari, katere so bile sklenjene na sejah tekom leta. Med najvažnejše je bilo vzeti, da se vsak član, kateri tri mesece zaporedoma ne plača članarine, briše iz seznama članstva. Nadalje ustanovitev kolesarskega odsaka in pa 6 mesečna poskusna doba za vsakega na novo prijaviteljenega člana. Ker se nekateri člani niso hoteli pokoravati sklepu odbora, bili so izključeni za leto 1933 in 1934. Prišlo se je tudi z zimskim streljanjem in

je pokazalo, da se članstvo še dosti zanima za to streljanje, saj je bilo v teku enega meseca oddanih 600 streljov. Upravni odbor je imel 5 rednih in 7 izvenrednih sej. Družina ima 86 rednih članov.

4. Na podlagi blagajniškega poročila je razvidno, da je imela družina dohodkov dinarjev 1.468.50, izdatkov Din 1.195.25, gotovina v blagajni Din 273.25. Poroča, da je odprt ostal samo eden račun za poravnava cementa.

5. Br. Andrej Lah poroča, da sta z br. Jernej Hribarjem pregledala dvakrat blagajniško knjigo ter isto našla v redu kakor tudi gotovino. Predlaga, da se izreče br. blagajniku razrešnica.

6. Ker sta bili za novi odbor predlagane dve liste, se je med njima dosegel sporazum, in je sedanjí odbor sledeći: Predsednik: br. Franc Šušteršič; podpredsednik: br. Dominik Čarman; tajnik: br. Anton Bohinc; blagajnik: br. Alojzij Erker; odborniki: br. Stefan Krejč, Martin Rozman, Leopold Fertin, Janez Cvajnar, Leopold Jesih; namestniki: br. Franc Krejč I., Roman Maligot, Stanko Sbarle, Franc Bokal, Ivan Kozamernik. Preglednika računov: br. Andrej Lah in br. Franc Jenko. Delegata za okružni občni zbor: br. Anton Bohinc in br. Jernej Hribar.

7. Pri slučajnostih predlaga br. Anton Bohinc, naj bi se kot dodatek k pravilom izglasovalo sledeće točke:

a) ustanovitev kolesarskega odsaka,

b) kdor 6 mesecev zaporedoma ne plača članarine, naj se ga briše iz seznama članstva in

c) 6 mesečna poskusna doba za vsakega člana, kateri nima pravice na občnem zboru voliti in voljen biti, dokler časa traja njegova poskusna doba.

Pri glasovanju je bila točka a) sprejeta z večino glasov, točka b) in c) pa soglasno.

Br. predsednik se v imenu občnega zbora zahvali Zdrženim papirnicam Vevče, Goričane in Medvode d. d., br. Josipu Šušteršiču, br. Franju Mediču in g. Ivanu Bohincu st. za vse, kar so nam imenovani darovali. Izreče zahvalo tudi vsem br. članom, kateri so prispevali bodisi z lastnim delom, bodisi z denarno podporo.

Ker je bil dnevni red izčrpan, se br. predsednik zahvali za udeležbo in zaključí občni zbor.

V Medvodah, dne 6. januara 1934.

Anton Bohinc s. r.

Franc Šušteršič s. r.

t. č. tajnik.

t. č. predsednik.

Nemačko proučavanje Sovjetske Rusije

Nijedan narod nije tako svestrano obavestjen o tome što se odigrava u sadašnjoj Rusiji, kao što su to Nemci. Nemačka je prva priznala sovjetsku Rusiju, te je sklopila s njome čuveni Rapalski ugovor. Nemci su dobili velike koncesije u sovjetskoj Rusiji, oni su uložili tamo velike kapitale, te su za deset godina upućivali na hiljade svoje stručnjake: inženjere, kvalifikovane radnike, pa i oficire. Sve ove ličnosti mogle su da održavaju veze sa svojom rodbinom i prijateljima u Nemačkoj, mnogi su se vraćali u svoju otadžbinu, te se na ovaj način sve više slučajno karaktera, Nemačkoj je bilo potrebno iz ekonomskih, finansijskih, i političkih razloga, da ima sistematski, iscrpnu informaciju o ruskim priilikama, te je u ovu svrhu uradjeno šta treba s onom temeljitošću, na koju su Nemci s pravom ponosni. Stvoreni su naročiti instituti radi proučavanja Istočne Evrope« so prvoklasnim naučnim snagama, prikupljaju se svakojaki podaci o raznim granama života u sadašnjoj Rusiji, a koji inače nisu lahko pristupačni ni samim Rusima, štampaju se knjige i časopisi, u kojima se iznose rezultati ozbiljnog i marljivog rada. Ova izdanja su najverodostojniji izvori obavještanja o pravom stanju stvari u Rusiji, u toliko pre što su od pisaca namenjeni za obavještanje svojih zemljaka, koje oni ne žele da varaju. Prema tome i ostali svet može sa pouzdanosću da erpi iz ovih izvora, iako sa rezervama, koje ćemo izneti na kraju ovog izlaganja.

Knjiga »Crveno Gospodarstvo« (Die rote Wirtschaft), izdana od specijalnog izdavača za pitanja Istočne Evrope (Ost-Europa-Verlag) u Königsbergu uz sudelovanje autoritetnih poznavalaca sovjetske Rusije, koji su većim delom lično boravili tamo, stupali su u dodir sa tamošnjim vodećim ličnostima, a imali su na raspoloženju i zvanične podatke i lične utiske radi korigiranja tih podataka. Na prvom mestu valja istaći, da piscu nisu neprijateljski raspoloženi prema sovjetskoj vlasti, ma da nisu ni njezine pristalice. Oni se trude, da budu objektivni, oni posmatraju »boljševički opit« jednostavno kao pojavu, vrednu da bude šta ozbiljnije proučavana.

Od mnogobrojnih podataka, koliko ih sadrži gornja knjiga, navešćemo ovde samo nekoliko, kako bi se videlo, u koliko je postao bogatijim i srećnijim siromašni ruski narod pod svojom sadašnjom vladom, koja ne dopušta nikaku privatnu inicijativu, a koja hoće da sama sve upravlja, sve proizvodi i sve deli, da preko svojih organa i po svome nahodjenju snabdeva ceo narod svim potrebama, oduzimajući u ovu svrhu narodu sve plodove njegova rada. Zna se, kakve su ove nade polagali boljševici u svoju čuvenu ili

ozloglašenu »pjatiletku«, kakvu su gallamu i reklamu pravili širom sveta, da će »stići i prestići Ameriku«. Da bi se ovo postiglo, glavni su napori bili posvećeni mašinskoj industriji, kako bi se stvorio dovoljan broj »orudja proizvodnje«, pomoću kojih će se doći do proizvodnji svakovrsna roba za široku upotrebu. Doile je narod imao da se stripi.

— U mašinskoj industriji plan je ostvaren, t. j. izradjena je predviđena količina strojeva, traktora, automobila i t. d. — tvrdi u knjizi pisac članka »Industrija« inž. Basehes, — ali, dodaje on, samo ako se ne uzima u obzir kakvoća. Što znači ova napomena, najbolje se može prosuditi po rečima drugog pisca, Cemberlena (u članku »Plansko gospodarstvo«), koji veli: »Problem kakvoće nije rešen pjatiletkom: znatni uspesi, postignuti u toku poslednjih godina u kvantitativnom pogledu, izjednačuju se sa nulom usled rđave izrade u pogledu kvalitativnom.« Ovo tvrde i svi drugi pisci, kad god se dotaknu pitanja kvaliteta ma koga rada. Čak i za poljoprivredu važi isto. Sovjetska vlada se hvali, kako stalno povećava površinu useva, a prof. Auhagen, dugogodišnji stručnjak za poljoprivredu kod nemačkog poslanstva u Moskvi, tvrdi (u članku »Poljoprivreda«) prvo, da ovo nije tačno, i drugo, da se količina određene zemlje povećava — u koliko je to tako — za račun kvaliteta obrade; ovo, veli on, i ne može da bude drugačije, kad se seljaci nateraju na rad kao fabrični radnici, kad u kolhozima (kolektivnim gazdinstvima) pod upravom boljševika vladaju svadje, rasipanje čovečje radne snage, nehat u rukovanju živim i mrtvim inventarom. Nije bolje ni u sferi saobraćaja; ostavljajući po strani podatke o stanju železnica, naime i pružaj i voznog parka, dovoljno je, da navedeno iz članka »Saobraćaj« od inž. Salera samo to, da je broj nesretnih slučajeva na sovjetskim železnicama ogroman: izračunat na jedan voz i kilometar, on je bio god. 1929/30. 18 puta veći od onog na nemačkim železnicama, dok je godinu dana ranije bio veći samo 8 puta. Za drugu saobraćajnu granu — rečnu plovidbu — navodi se, da je broj parnih i motornih ladja god. 1931. iznosio 48,6% njihove predratne količine, a broj bezmotornih ladja (šlepova) samo 33,6%. U težnji, da sve drže u svojim rukama, boljševici su uništili kućnu industriju, koja je ranije u velikoj meri snabdevala celu zemlju projim proizvodima, a nisu ni izdaleka uspeali, da istu nadoknade fabričkim radom. Tako je god. 1931. celokupna sovjetska tekstilna industrija izradila 246 miliona metara pomućnih tkanina (dakle oko 1 i po metra na jednog čoveka), i 132,7 mil. vet. vunjenih tkanina (dakle manje od jednog metra), a obuće je izradjeno u svim sovjetskim fabrikama iste godine 76,8 mil. para, t. j. manje od polovine jednog para na jed-

nog čoveka. Pod ovim i ovakvim prilikama nije ni čudo, kad čitamo u navedenoj knjizi, da se standard života u Sov. Rusiji u velikoj meri snizio, da se na selu vrlo retko mogu naći sapun, čaj i šećer, da u mnogim varošima ponekad apsolutno nema ni mesa, ni ribe, ni masla, ni sira, — kad se u knjizi, izdanoj 1932. god., već tvrdi, da je u proštranim predelima Rusije izbila grozna glad, a da nema izgleda, da će se stanje poboljšati.

Ponavljamo, ovo sve pišu posmatrači, koji nipošto nisu neprijateljski raspoloženi prema boljševicima. Većina njih se trudi, da ne prikazuje sliku u previše mračnim bojama, oni žele da rade na učvršćivanju veza između Sov. Rusije i Nemačke (članci su napisani godinu dana pre dolaska Hitlera na vlast). Ali i pored toga objektivnost njima ne dopušta, da prečute brezbrojna nasilja i nečuveni teror, pomoću koga boljševici idu svojim ciljevima. Neki od njih doduše spremni su, da slave svirepost boljševika kao ispoljavanje izvanredne energije. Drugi pak ne prezaju, da otvoreno zovu svirepost njenim pravim

imenom. Ali svakako čudnovata je ova nemačka objektivnost, koja, tako reći, počine od druge tačke, zanemarujući prvu. Svi pisci knjige, o kojoj je reč, kao da neće da vide, da je sav boljševički sistem zasnovan na tlačanju čovečje prirode, jer se tu traži, da se čovek odrekne svojih večnih svojstava, da se potpuno oslobodi osećaja svojine, da postane apsolutno nesebičan, čak i da ne gaji više ljubavi prema svojoj porodici, nego li prema »socialističkoj otadžbini«. Boljševici veruju, da se sve ovo može postići putem bezobzirnog nasilja, uz jednostavnu uništenje onih, koji se s njima ne slažu (i ovo se spominje u gornjoj knjizi). A nemački naučnici se ne upuštaju u ovu osnovicu boljševičke teorije i boljševičke prakse. Oni ispuštavaju iz vida ovu »sitnicu«, pa onda i ozbiljno i temeljno proučavaju, sta i kako se radi, kao da nije konačan neuspheh predodređen, jer u ljudskim poslovima od presudne je važnosti ne ono, što se radi i kako se radi, već zašto se radi i čemu se teži.

A. Mikulić.

Sarajevo juna 1914 god.

(Nadaljevanje)

Seo sam pored Čabrinovića koji me je pozdravio kao starog poznanika. Na moje pitanje kakve su ga pobude navele da izvrši atentat, odgovorio je da je atentat izvršio »kao Srbine«. Kad sam se začudio da on, kao pristalica međunarodnog socijalizma, može da izvrši atentat iz nacionalnih pobuda, on se osmehnuo i odgovorio, da već davno nije pristalica međunarodnog socijalizma; za vreme svog boravka u Srbiji on se uverio, da se u prvom redu oseća kao Srbini. Iz početka nije hteo reći odakle je dobio bombu, rekao je da je posle balkanskih ratova u Beogradu »ovog materijala bilo mnogo kod ljudi« i da u Srbiji na ovakve stvari ne obraćaju mnogo pažnje. (»To nije Bosna«.)

Na moju primedbu da bombu svakako nije našao na ulici, rekao je da mu je dao neki čovek, koji mu bliže nije bio poznat, rekao mi je samo da je on bio »u komitama« i da su ga svali »Cigoci«. Mislio je na člana organizacije »Crna ruka«. Milana Ciganovića, koji je poreklom iz Drvara u Bosni, koga su drugari uistini zvali tako. Dalje je Čabrinović izjavio, da nije imao nikakvih saučesnika, što očigledno nije bila istina.

Za vreme saslušanja molio me je Čabrinović nekoliko puta da mu dam vode. Mislim da mu je ovaj osećaj žeđi izazivala doza izvetrelog ciankalija koju je uzeo posle izvršenog atentata.

Posle atentata nekoliko sati je vladala u policiji i u vladinom komesarijatu atmosfera uzbuđenja i potpune dezorijentacije. Uzbudjenje su pojačavale najraznovrsnije vesti, koje su neprestano dolazile telefonom, a pozvane i nepozvane osobe potsticale su nervozno raspoloženje svojim fantastičnim izveštajima. Širile su se vesti o novim atentatima, o pronađenim bombama, koje je razpaljena mašta videla gotovo na svakom koraku. Nekoliko puta pronele su se vesti da je general Potjorek izvršio samoubistvo. Uzbudjenje čak kod osoba koje u takvim prilikama ne bi smele da gube glavu, neko bude dokaz, što me je oko 4 sata posle podne (to jest šest sati posle atentata) prezidijalni šef baron Kolas pozvao na telefon, da bih doznao šta je sa vladinim komesarom, dr. Gerdeom. Kad sam mu odgovorio da je dr. Gerde pre nekoliko minuta otišao na sednicu žalosti opštinskog saveta, naredio mi je Kolas da odmah idem u opštinsku dvoranu i da se lično uverim da li je g. dr. Gerde još živ. Pokazalo se da je on dobio »potpuno sigurno« vest da je dr. Gerde izvršio samoubistvo, i pri tome su mu opisivali najdetaljnije pojedinosti ovog tobožnjeg fakta.

Denuncijacije protiv Srba

Međutim, počeli su dovoditi sumnjive ljude u policiju. Kad se pronelo, da je atentator-dak Srbini, svakog su daka srpske narodnosti, koji se onda nalazio u Sarajevu, smatrali da je umešan u atentatorsku zaveru. Počelo se sa hapšenjem omladine, koja je bila poznata zbog svojih nacionalnih ubeđenja, ali sem toga dolazile su mnogobrojne denuncijacije od strane onih ljudi koji su ovom prilikom hteli da likvidiraju svoje lične obračune sa Srbima. Uskoro su bili policijski zatvori prepuni, sve celije bile su zauzete, da su počeli pritvoriti držati u dvorištu policijske zgrade, jednog uz drugom pored zida.

Posle jednog sata pronađen je i zatvoren pravi organizator celog atentata, učitelj Danilo III, jer je kod njega stanovao Gavrilu Princip. Od mnogih lažnih prijava pokazalo se da je samo jedna u vezi sa atentatom. Čuvarka javnog klozeta našla je, prilikom čišćenja, svedodžbu beogradske gimnazije koja je glasila na ime Trifka Grabeža iz Pala u Bosni.

Posle Danila Ilića uhapšen je i Trifko Grabež

Ovo svedočanstvo je odnela prvaj policijskoj stražari, od koje ju je dobio komesar Ivasjuk, koji je naredio pregled celog klozeta. U kanalu su pronašli brauning identičan sa brauningom koji je bio oduzet Principu. Bacio ga je Trifko Grabež, želeći da se oslobodi brauninga koji mu je bio nepotreban posle uspešnog Principovog atentata, a pri tome je u nervozni zaboravio svoje svedočanstvo. Za Trifkom Grabežom odmah je bila izdata poternica i bio je uhapšen 30. juna.

Prve dane posle atentata upote niko se nije interesovao za pritvorjenike, niko ih nije saslušavao, niso nije sudio; tek su kasnije počeli da se interesuju sa ovu mnogobrojnu klijentelu sarajevskog policijskog zatvora, i to najviše zbog intervernije porodica ili poznanika. Prema tome, mnogo je ljudi potpuno nevinih sedelo u zatvoru duže vreme. Često se dešavalo da oni upote nisu znali zašto su bili uhapšeni; denuncijant se nije pojavljivao, a policajac koji je nesretnika doveo u zatvor isto tako se nije više sećao sadržine prijave. Zbog nedostatka prostora u policijskom zatvoru prevozili su osobe, na koje je palo ma kakvo podzorenje, u vojničke zatvore, jer predsednik okružnog suda, Poljak Ilnčiki, nije hteo nikoga više primati u sudski zatvor bez naređenja državnog tužištva.

Prvog dana demonstracije.

Ovde bih hteo da pomenem još jednu okolnost koja se desila istog dana i oko koje su se, kao što mi je poznato, pronele potpuno neistinite vesti. Posle opštinske sednice — koja je bila sa-

zvana u najvećoj brzini, da bi se zvanično izrazila žalost grada Sarajeva zbog atentata i smrti prestolonaslednika i njegove supruge — održana je u kabinetu vladinog komesara dr. Gerdea konferencija, na kojoj su učestvovali i predsednik opštine, Fehim efendija Čurčić i potpredsednik Jozef Vancas. Na ovoj sednici se tobož rešavalo o izazivanju pogroma protiv Srba u Sarajevu, koji su doista izbili sutradan posle atentata, 29. juna 1914 godine.

Za vreme trajanja sednice ulazio sam u kabinet vladinog komesara sa raznim hitnim predmetima — i znam da se tamo razgovaralo isključivo o tekstu proklamacije, koju je predsednik opštine još istog dana trebalo da izda stanovnicima grada Sarajeva. O organizovanju pogroma protiv Srba nije se moglo govoriti na ovoj sednici i zbog tog razloga što su u sobu vladinog komesara za to vreme ulazili činovnici, među njima i neki srpske narodnosti. Da su se tamo razpravljala pitanja koja su morala ostati tajna, vrata sobe vladinog komesara bila bi sigurno zaključana, a sa njim bi bilo moguće razgovarati samo preko domaćeg telefona.

Još na Vidovdan, kasno uveče, počele su demonstracije protiv Srba. U ovim demonstracijama učestvovala su osobe koje se obično drže daleko od ulične vreve elegantno odevena publika, činovnici, oficiri, jednom rečju društvena elita Sarajeva. Demonstracija je bila uperena protiv hotela »Evrop«, čiji je sopstvenik bio Gligorije Jeftanović, najpoznatiji Srbin u Bosni, dugogodišnji vođ u borbi za crkveno-školsku autonomiju, koji je bio omrznut još i zbog toga što je njegov zet Spalajković bio srpski poslanik u Petrogradu, poznat iz afera austrijskog poslanika Forcača. U kavani su oštetili nekoliko stolova i razbili dva prozora; to je, međutim, bila vrlo neznatna šteta prema onome što se desilo drugog dana. Pre nego što se pojavila policija na mestu, demonstranti su se razišli po kućama.

A zatim pogromi protiv Srba.

Potpuno drugi karakter imale su antisrpske demonstracije drugog dana. To su bili istinski pogromi, izvršeni gotovo po svima srpskim radnjama, kulturnim ustanovama i mnogobrojnim privatnim stanovima. To se može nazvati opšte uništavanje srpske imovine u Sarajevu; ovo uništavanje vršile su gomile demonstranata istovremeno na raznim mestima po celom gradu. Najpre se prikupio veliki broj ološa u središtu grada, na trgu pred katoličkom sabornom crkvom, odakle su krenuli u četiri pravca da uništavaju i ruše srpske radnje, ko je su se jako poznavale po diriljskim napisima na firmama. Razbijali su prozore izloga, sekirama su lomili gvozdeno roletne i vrata na ulazu, uništavan nameštaj, sekli svu robu, a najzad sve bacili na ulicu, gde je ološ dovršavao i sve uništavao. Grupe demonstranata nosile često pred sobom sliku cara Franje Josifa, koju su ukrali iz neke razbijene radnje.

Među Srbima, koji su za vreme pogroma najviše nastradali, nalazio se Gligorije Jeftanović, kome su, pored gubitka u hotelu »Evropa« i u privatnom stanu, uništili veliku štalu, vanredno bogato uređenu. Za njega i njegovog sina dr. Dušana Jeftanovića (sada potpredsednika opštine Sarajeva), ove demonstracije imale su i kasnije vrlo teške posledice.

Jeftanovićeve plehana tablica sa bosanskim grbovima

Prilikom demoliranja štale našli su ovalnu tablicu od pleha na kojoj su oko inicijala Jeftanovića bili naslikani grbovi bosanskih država i zemalja. Nekoliko dana posle pogroma bio sam slučajno kod sarajevskog državnog tužioca Svare, kad mu je komesar Ivasjuk doneo ovu tablicu sa pitanjem, da li se ne bi mogla zbog »grbova« ova tablica kvalifikovati kao kažnjivo delo i na osnovu toga sastaviti prijavu protiv Jeftanovića. Državni tužilac je dobro razgledao tablicu i vratio je, smejući se ovoj — kao što je to nazvao — detinjastoj igrački. Ivasjuk je tablicu fotografisao i posle položio u policijski magazin.

Jednu od ovih fotografija primetio je kasnije u kancelariji tadašnjeg prezidijalnog šefa, naslednika Kolas, 1915 godine, šef generalštaba generala Sarkotića. Počeli su odmah u policiji da traže tablicu, a kako su je predali zajedno s drugim nepotrebnim predmetima centrali za prikupljanje metala, uzeli su jednu četu da je potraži u ogromnoj gomili od nekoliko desetina vagona metala, i traženje je bilo posle napornog rada krunisano pronalaskom tablice. U ovoj tablici su videli delo veliko-srpske propagande i okružni sud u Sarajevu je osudio Gligorija Jeftanovića i njegovog sina Dušana na nekoliko meseci zatvora. Optužbu je podneo i optuživao je državni tužilac Svara. (Svršetak.)

Naše zaslužnjene

Primorce in Korošce bo rešila samo velika, moćna in edinstvena Jugoslavija